

Начало > Законодателство и съдебна практика > Въздействие на вируса COVID-19 в областта на правосъдието

Въздействие на вируса COVID-19 в областта на правосъдието

Коронавирусът предизвика криза, която не спира на границите и засяга всички сфери на нашия живот. Европейското правосъдие не представлява изключение в това отношение.

Тази страница има за цел да представи преглед на мерките, предприети в рамките на Европейския съюз във връзка с пандемията от COVID-19, които засягат съдебната система, националните органи и практикуващите юристи, но също и предприятията и гражданите.

Тъй като ситуацията се променя бързо и информацията по тази тема все още се допълва, тази страница ще бъде актуализирана редовно, за да отразява новите развития.

Съветът на Европа също създаде уебстраница за националните мерки в областта на правосъдието във връзка с пандемията от COVID-19. За повече информация може да посетите страницата [тук](#).

1. ГРАЖДАНСКО ПРАВО И ПРАВО В ОБЛАСТТА НА НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТТА

Отделна страница е посветена на предприетите в държавите членки мерки в отговор на пандемията от COVID-19 в областта на гражданското право, включително семейното и търговското право, и на правото в областта на несъстоятелността. Достъп до нея можете да получите [тук](#).

Информацията, предоставена на страницата, посветена на въздействието на COVID-19 върху гражданскоправните въпроси и въпросите, свързани с несъстоятелността, се осигурява и поддържа от националните звена за контакт на Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела.

2. НАКАЗАТЕЛНО ПРАВО

ЕСМ (по наказателноправни въпроси)

Много държави членки наложиха строги ограничения, за да предотвратят разпространението на коронавируса. Това оказва въздействие и върху съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси и прилагането на инструментите на ЕС.

Секретариатът на ЕСМ събира информация относно международното сътрудничество по наказателноправни въпроси и я оповестява в [специалния раздел за COVID-19 на уебсайта на ЕСМ](#). Тъй като достъпът до определена информация е ограничен, моля, свържете се с Вашето национално звено за контакт или със секретариата на ЕСМ, за да поискате тези данни.

Координационна група по ЕЗА

Кризата, породена от COVID-19, оказва непосредствено въздействие върху съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси, като например производствата във връзка с европейската заповед за арест (ЕЗА).

По време на настоящата криза е налице необходимост от бърз и ефективен обмен на информация между държавите членки по чувствителните производства по предаване. В този контекст Комисията създаде координационна група по ЕЗА в тясно сътрудничество с [Евроюст](#), [ЕСМ \(по наказателноправни въпроси\)](#) и Генералния секретариат на Съвета. Групата може да бъде полезна и в други ситуации, при които се изисква бърз обмен на информация между държавите членки, например в отговор на решения на Съда на Европейския съюз, които оказват пряко въздействие върху безпрепятственото функциониране на ЕЗА.

Процесуални права на заподозрени и обвиняеми лица

Епидемията от COVID-19 оказва въздействие и върху упражняването на процесуалните права на заподозрените и обвиняемите лица. Пряката комуникация с адвокати, устни преводачи или трети лица (докато заподозрените или обвиняемите са задържани) е затруднена.

Насърчава се използването на аудио- и видеоконферентни връзки или други инструменти за споделяне от разстояние. Освен това следва да се вземат мерки за безопасност, като например стъклени прегради в полицейските участъци или в местата за задържане, за да се даде възможност за упражняване на правото на достъп до адвокат или правото на устен преводач.

Процесуалните права на заподозрените и обвиняемите трябва да бъдат зачитани и по време на кризата с COVID-19, за да се гарантира справедливо производство. Ограничените дерогации, които се предвиждат в директивите в случай на императивни съображения, следва да се тълкуват ограничително от компетентните органи и да не се прилагат в голям мащаб.

Жертви на престъпления — подкрепа и защита по време на пандемията от COVID-19

Съгласно [Директивата за правата на жертвите](#) държавите членки са длъжни да гарантират, че всички жертви на престъпления имат достъп до услуги за общо и специализирано подпомагане, които са поверителни, безплатни и отговарят на индивидуалните нужди на жертвите. Достъпът до подкрепа и защита, които отговарят на индивидуалните нужди на жертвите, следва да бъде осигурен при всички обстоятелства. Това включва и специфичната ситуация по време на пандемията от COVID-19.

[Защита и подкрепа на жертвите на престъпления по време на пандемията от COVID-19](#) (593 KB)

[Подбор на добри практики от държави членки — защита и подкрепа на жертвите на престъпления по време на пандемията от COVID-19](#) (829 KB)

Жертви на домашно насилие

Положението на жертвите на домашно насилие особено се утежнява поради социалното дистанциране и изолирането по време на периодите на принудителна изолация в домашни условия. Лицата с упражняващ насилие партньор и децата с упражняващи насилие родители от една страна са изложени в по-голяма степен на принудителен контрол, насилие и пренебрегване, а от друга страна достъпът им до подкрепа и защита е по-ограничен.

Държавите членки се насърчават да предприемат специални мерки за подкрепа и защита на жертвите на домашно насилие в рамките на своите [национални схеми за спешна помощ във връзка с COVID-19](#). По-специално, от решаващо значение е да се гарантира ефективен достъп до онлайн и офлайн услуги за подпомагане, включително психологическа помощ и други социални услуги. Жертвите на домашно насилие по-специално следва да имат достъп до убежища, психологическа помощ, подкрепа при претърпяна травма и консултации. Националните правоприлагащи органи следва също така да бъдат особено бдителни по отношение на регистрираните и новите случаи на домашно насилие. От решаващо значение е също така да се гарантира физическата защита на жертвите.

[Специализираните страници за отделните държави в портала за електронно правосъдие](#) предоставят обща информация за това как се организира подкрепата и защитата на жертвите в отделните държави членки.

[Няколко участници \(включително агенции на ЕС и организации за подкрепа\) предоставят практическа информация за това как да се осигури подкрепа и защита на жертвите по време на пандемията от COVID-19:](#)

информация за най-близките услуги за подпомагане на жертви на домашно насилие може да бъде намерена [тук](#) (от Жени срещу насилието — Европа);

информация за националните спешни телефонни линии за жени може да бъде намерена [тук](#) (от Европейския институт за равенство между половете);

информация за начините за организиране и предоставяне на помощ и съвети от разстояние за жертвите на домашно насилие може да бъде намерена на [уебсайта „Подкрепа за жертвите в Европа“](#);

Агенцията за основните права издаде бюлетин за последиците от пандемията от COVID-19 по отношение на основните права. Той включва примери за добри практики от няколко държави членки за това как да се осигури подкрепа и защита на жертвите на домашно насилие;

Световната здравна организация също предоставя набор от съвети за това как да се подкрепят и защитават жертвите на домашно насилие по време на пандемична ситуация.

Жертви на киберпрестъпност

Според Европол пандемията от COVID-19

създава нови възможности за престъпниците да злоупотребяват със страховете и с условията на труд на гражданите. Броят на кибератаките е значителен и се очаква да нарасне още повече. Като се има предвид, че редица хора работят от дома, **шансовете на киберпрестъпниците да се възползват от възможностите** и уязвимостите се умножиха.

Европол подготви **съвети за превенция и повишаване на осведомеността**, за да помогне на широката общественост да защити киберсигурността. В този период на повишени рискове е особено важно да се използва родителски контрол, за да се защитават дейностите на детето онлайн, да се защитават електронните устройства с пароли, ПИН или биометрична информация и да се купува от надеждни онлайн търговци (след проверка на индивидуалните рейтинги).

Повече информация за това може да намерите [тук](#).

Жертви на престъпления от омраза

Агенцията за основните права отчита увеличение в повечето държави — членки на ЕС, на **проявите на расизъм, ксенофобия и нетърпимост**, насочени към определени национални или етнически общности, които са свързани с пандемията от COVID-19.

Усилията на държавите членки по отношение на жертвите на престъпления от омраза следва да бъдат насочени към насърчаване на докладването на престъпленията от омраза, подобряване на точното разследване на мотивите, породени от предубеждения, и предоставяне на подкрепа за тези жертви.

Положението в затворите

В резултат на разпространението на COVID-19 националните администрации на местата за лишаване от свобода са подложени на натиск за ограничаване на въздействието на вируса върху затворената и уязвима среда на местата за лишаване от свобода. Мерките за избягване на разпространението на вируса включват временно спиране на всички семейни посещения и дейности с външни лица, като например спорт или професионално обучение.

Както служителите, така и лишените от свобода са загрижени за своето здраве. Затворниците страдат от липсата на занимания и посещения, което затруднява поддържането на мотивацията на персонала и предотвратяването на безредици сред лишените от свобода.

По-специално държавите членки със сериозна пренаселеност на затворите са принудени да вземат трудни решения за възможно предсрочно освобождаване.

Повечето държави членки също така отложиха всички прехвърляния на затворници съгласно Рамково решение 2008/909/ПВР на Съвета от 27 ноември 2008 г.

Комисията се стреми да подкрепя държавите членки в техните действия за справяне със ситуацията в местата за лишаване от свобода, като улеснява обмена на информация и най-добри практики.

За тази цел по-долу е изложен списък с полезни уебсайтове, съдържащи данни относно проблема с COVID-19 в местата за лишаване от свобода в различни уебсайтове на държавите — членки на ЕС:

Европейската организация на затворите и изправителните институции (EuroPris), която е съфинансирана по линия на програма „Правосъдие“ на Европейската комисия, има специална страница за **мерките в европейските затвори с оглед на кризата с COVID-19**.

В края на март 2020 г. EuroPris стартира група за обмен на информация по електронна поща, която обединява експерти (понастоящем общо 84 експерти) и разпространява ежедневна актуализирана информация за всички постъпващи отговори и въпроси.

Справки за ежедневните актуализации може да се правят и на нейния уебсайт.

Европейският комитет против изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание към Съвета на Европа (КПИ) публикува **декларация относно принципите**, свързани с отношението към лишените от свобода лица в контекста на пандемията от COVID-19.

Работната група към Съвета за пенилогично сътрудничество на Съвета на Европа публикува на **английски** и **френски** становище във връзка с COVID-19.

Повече информация във връзка с COVID-19 и местата за лишаване от свобода и пробацията може да бъде намерена на [уебсайта на Съвета на Европа](#), включително последната **годишна наказателноправна статистика на Съвета на Европа (SPACE)** за 2019 г.

IPS Innovative Prison Systems издаде Основно ръководство относно практиките и препоръките в световен мащаб, предназначено за лица, отговорни за вземането на решения, **Действия за реагиране на пандемията от COVID-19: борба с невидимата заплаха в затворите**, *Joana Apóstolo, Rita Martins и Pedro das Neves*

Подкомитетът на ООН за предотвратяване на изтезанията:

На своята последна сесия през февруари Подкомитетът на ООН за предотвратяване на изтезанията **издаде становище** по въпроса до националните механизми за превенция.

На 30 март 2020 г. **Подкомитетът на ООН за предотвратяване на изтезанията** публикува **подробно становище** относно редица действия, които правителствата и независимите органи за наблюдение следва да предприемат, за да защитят лишените от свобода по време на пандемията на COVID-19.

Асоциацията за предотвратяване на изтезанията (АПИ) създаде **информационен център**, събиращ и систематизиращ данни относно лишаването от свобода и COVID-19.

Penal Reform International (PRI) публикува информационния документ **Коронавирус: здравеопазване и човешки права на лишените от свобода**

Европейската служба за наблюдение на затворите — мрежа от европейски неправителствени организации, координирана от Antigone от 2012 г.

насам — събра информация за начина, по който европейските държави реагират на вируса, включително доклада „COVID-19: какво се случва в европейските затвори?“, както и интерактивна карта с кратка информация за всяка държава членка.

Регионалната служба на СЗО за Европа публикува [временни насоки](#) за това как да се процедира с COVID-19 в затворите и другите места за лишаване от свобода.

Комисарят по правата на човека на Съвета на Европа направи изявление, озаглавено

Пандемията от COVID-19: необходими са спешни мерки за защита на правата на затворниците в Европа.

Пробация

Разпространението на COVID-19 оказва влияние и върху функционирането на пробацията в ЕС. Организациите създават нови начини на работа и предоставят допълнителни указания за служителите при управлението на тяхната работа и отговорности. **Европейската конфедерация за пробация (CEP)** — организация, съфинансирана по линия на програма „Правосъдие“ на Европейската комисия, публикува информация, мерки и протоколи във връзка с [начина, по който пробационните служби в цяла Европа реагират на разпространението на COVID-19](#).

Тя идентифицира общи практики и разработи препоръки във връзка с COVID-19 в областта на пробацията:

пробационните служби в целия ЕС следват и се съобразяват със съветите и насоките, предоставени от националните органи, за да се гарантира безопасността не само на пробационните служители и лицата, подложени на пробация, но също така и на по-широката общественост;

комуникацията между пробационните служители, както и с други заинтересовани страни, се извършва дистанционно по телефон, поща или видеоконферентна връзка. Пробационните организации, които вече разполагат с цифрова инфраструктура, са в по-благоприятно положение; личните срещи между пробационните служители и лицата, подложени на пробация, се заменят с контакти от разстояние чрез кореспонденция, телефон или видеоконферентна връзка;

работата с високорискови нарушители е основен приоритет на пробационните организации в ЕС. Високорисковите нарушители се идентифицират и приоритизират за целите на наблюдението и интервенцията/терапията, особено тези с история на домашно насилие;

в по-голямата част от държавите общественополезният труд е спрял или отложен;

електронното наблюдение продължава както обикновено, личните срещи се заменят с телефонни обаждания или други онлайн инструменти;

подлагането на повече хора на пробация не трябва да води до претоварване на пробационните служби и безотговорен натиск върху работната натовареност на пробационните служители. Алтернативните санкции трябва да бъдат смислени и да се прилагат правилно, за да се избегне масово наблюдение;

тъй като заседанията на съдилищата се отлагат, се очаква, че след пандемията от COVID-19 ще се увеличи натискът за изготвянето и

предаването на докладите, предхождащи присъдите, което ще има пряко въздействие върху ежедневната работа на пробационните служители;

всички пробационни организации в ЕС са загрижени и желаят да привлекат вниманието върху най-вероятното нарастване на случаите на домашно насилие.

3. ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЦИФРОВИ ИНСТРУМЕНТИ ОТ СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Редица държави членки предприеха стъпки за засилване на използването на цифрови инструменти от съдебната система във връзка с кризата, причинена от коронавируса.

Таблицата по-долу съдържа информация за временните мерки, предприети в държавите членки:

[Цифрови инструменти, използвани от съдебната система](#) (361 KB)

Последна актуализация: 23/04/2021

Тази страница се поддържа от Европейската комисия. Информацията на тази страница не отразява задължително официалната позиция на Европейската комисия. Комисията не поема никаква отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. За да се запознаете с правилата относно авторското право за страниците на ЕС, моля прочетете правната информация.